

C-ohjelmointi: *Funktiot*

Luento: viikko 2

Sisältö

- ▶ Yleistä
- ▶ Parametrit
- ▶ Paluuarvo ja sen käyttö
- ▶ Ohjelmointityylistä: modulaarisuus
 - § Funktion esittelyt otsikkotiedostoon
 - § Monen ohjelmatiedoston käyttö
 - § Näkyvyyssäännöt
- ▶ Osoitintyyppi
- ▶ Viiteparametrit
- ▶ Funktioparametrit

Yleistä

- § Funktiot ovat kaikki irrallisia ja samalla tasolla (ei sisäkkäisiä funktioita)
- § Ohjelmassa on aina tasan yksi main-funktio
 - ▶ Suoritus alkaa tästä funktiosta
- § Näkyvyyttä voi rajoittaa vain tiedostoittain ja kirjoitusjärjestyksellä
- § Funktioilla on vain arvoparametreja
 - ▶ Viiteparametrit on toteutettava osoitintyyppin avulla
 - ▶ Funktio voi saada parametrinaan myös toisen funktion osoitteen
- § Funktioiden syntaksi kuten Javan metodit

Aliohjelma- esimerkki

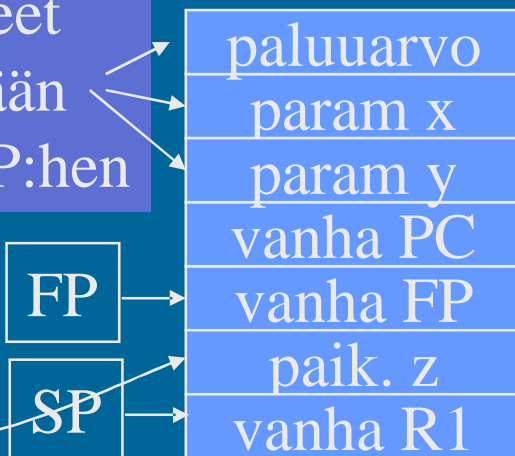
```
int fA (int x, y)
{
    int z = 5;

    z = x * z + y;
    return (z);
}
```

...

T = fA (200, R);

Kaikki viitteet
näihin tehdään
suhteessa FP:hen

aliohjelman toteutus:

```
retfA EQU -4
parX EQU -3
parY EQU -2
locZ EQU 1
```

ks. fA.k91

```
fA    PUSH SP, =0 ; alloc Z
      PUSH SP, R1 ; save R1
```

```
LOAD R1, =5; init Z
STORE R1, locZ (FP)
```

```
LOAD R1, parX (FP)
MUL R1, locZ (FP)
ADD R1, parY (FP)
STORE R1, locZ (FP)
STORE R1, retfA (FP)
POP SP, R1; recover R1
SUB SP, =1 ; free Z
EXIT SP, =2 ; 2 param.
```

prolog

epilog

Esimerkki: potenssiin korotus

```
#include <stdio.h>
int power (int m, int n);
int main( )
{
    int i;
    for (i=0; i < 20; ++i)
        printf ("%d %d %d \n", i,
            power(2,i), power(-3,i));
    return 0;
}
int power (int base, int n)
{
    int i, p=1;
    for (i=1; i<=n; ++i)
        p = p*base;
    return p;
}
```

► Funktion esittely

- § Tai: `int power (int, int);`
- § Oltava ennen käyttöä

► Funktion kutsu

- § Parametreille arvot

► Funktion määrittely

- § Voi olla esittelyn yhteydessä tai erikseen
- § HUOM: ei puolipistettä otsikossa

Parametrit

- § Aina arvoparametreja (kuten Javan metodeilla)
- § Arvo kopioidaan pinoon
- § Käytetään funktion sisällä parametrin nimellä
- § Funktion sisällä parametrit käyttäytyvät kuin paikalliset muuttujat
- § Tarvittaessa viiteparametreja on välitettävä muuttujan osoite.
- § Erityisellä tyypillä void voi kertoa, jos funktiolla ei ole parametreja

void ja tyyppimuunnokset

- ▶ Esittely (declaration):

`int f()` on sama kuin `int f(void)`

- ▶ Kutsu (call):

`f();` on sama kuin `(void)f();`

- ▶ Parametrien arvot muunnetaan kutsussa tarvittaessa (kunhan tyypit tiedossa!).

- ▶ Vastaava muunnos tehdään paluuarvolle.

`int f(int);`

`double x = f(1.2);`

Paluuarvo ja sen käyttö

§ Funktion paluuarvo on aina määriteltävä

- ▶ Yksinkertainen tyyppi (ei voi olla rakenne kuten Javassa)
- ▶ Voi olla myös void (eli ei paluuarvoa)

§ Kutsuja päättää mitä paluuarvolla tekee

- ▶ Kutsu lausekkeessa -> arvo suoraan käyttöön,
- ▶ sijoitetaan muuttujan arvoksi tai
- ▶ jopa jätetään hyödyntämättä (valitettavasti sallittua!)

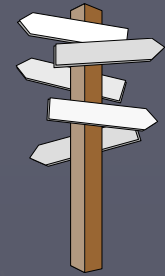
exit -funktio

- ▶ Ohjelman suorituksen voi missä tahansa ja koska tahansa lopettaa kutsumalla exit-funktiota. `exit(int code);`

```
double f(double x) {  
    if(x < 0) {  
        fprintf(stderr, "negative x in %s\n",  
                __FILE__);  
        exit(EXIT_FAILURE); /* no return ... */  
    }  
    return sqrt(x);  
}
```


- ▶ Paluuarvot: EXIT_SUCCESS tai EXIT_FAILURE

Funktion dokumentointi

- ▶ Esittelyn tai määrittelyn (tai molempien) on syytä kuvata funktion käyttäytyminen:
 - ▶ Function: nimi
 - ▶ Purpose: Yleiskuvaus toiminnasta (tyypillisesti kuvaa, miten funktion *oletetaan* toimivan)
 - ▶ Inputs: Luettelo parametreista ja käytetyistä globaaleista muutt.
 - ▶ Returns: Paluarvo
 - ▶ Modifies: Luettelo parametreista ja globaaleista muuttujista joiden arvo muuttuu toiminnan seurauksena (myös: sivuvaikutukset!!)
 - ▶ Error checking: Funktion tekemät parametrien virhetarkistukset
 - ▶ Sample call: kutsuesimerkki

Esimerkki

```
/* Funktio:      maxi
 * Tehtävä:      Etsii suuremman
 *               parametriarvon
 * Parametrit:   kaksi kokonaislukua
 * Palauttaa:    suuremman arvon
 * Muuttaa:      ei mitään
 * Virhetark.:   ei ole
 * Kutsuesimerkki: i = maxi(k, 3)
 */
int maxi(int i, int j) {
    return i > j ? i : j;
}
```

Esimerkki: sarjan summa

```
/* Function:   oneOverNseries
 * Purpose:   compute the sum of 1/N series
 * Inputs:    n (parameter)
 * Returns:   the sum of first n elements of
 *            1+ 1/2 + 1/3 + ... 1/n
 * Modifies:  nothing
 * Error checking: returns 0 if n negative
 * Sample call: i = oneOverNseries(100);
 */
double oneOverNseries(int);
```

```
double oneOverNseries(int n) {  
    double x;  
    int i;  
  
    /* Check boundary conditions */  
    if(n <= 0) return 0;  
  
    for(x = 0, i = 1; i < n; i++)  
        x += 1/((double)i);  
  
    return x;  
}
```

Moduulit ja modulaarinen ohjelmointi

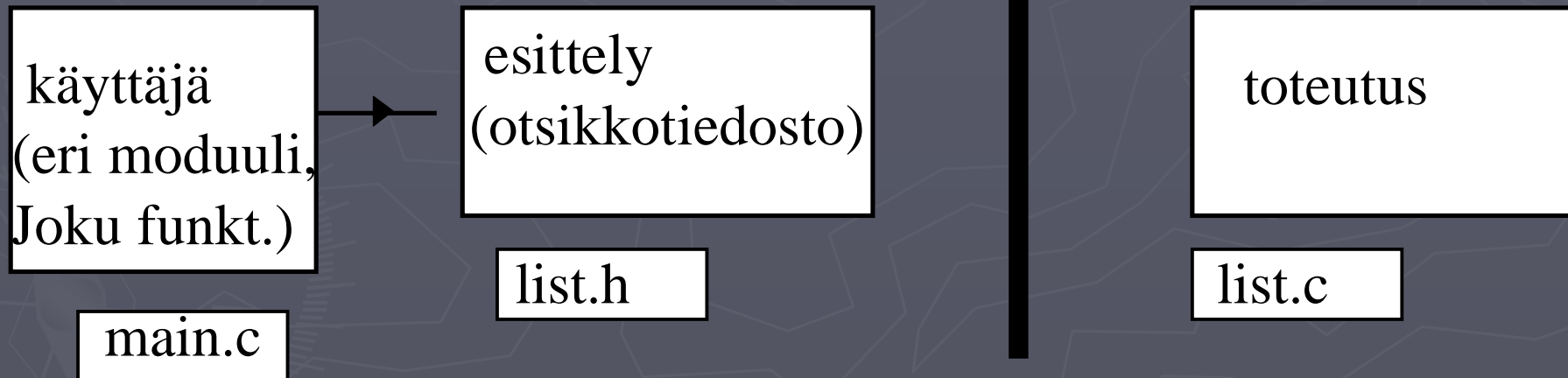
- ▶ C ei suoraan tue modulaarista (tai rakenteista) ohjelmointitapaa
 - § ei sisäkkäisiä funktioita
 - § globaalit muuttujat näkyvät saman tiedoston niille funktioille, joiden esittely tai määrittely on vasta muuttujan määrittelyn jälkeen

Moduulit

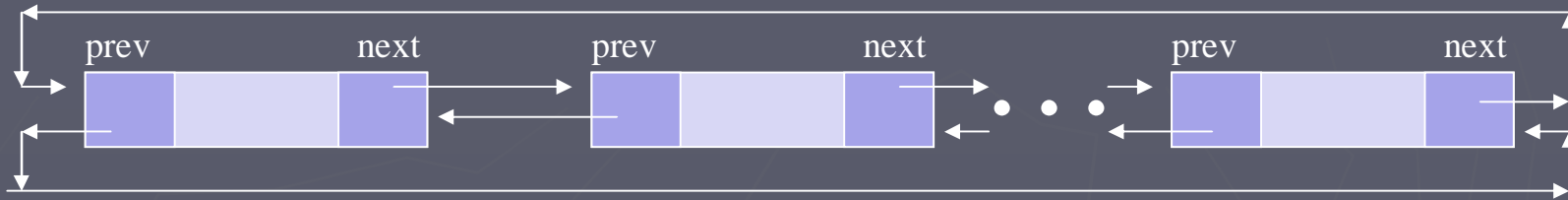
- ▶ C:ssä on ohjelmoijan kuitenkin mahdollista käsitellä tiedostoja siten, että
 - § yhteen kuuluvat elementit sijoitetaan samaan tiedostoon
 - § yhden abstraktin tietotyypin toteutus yhteen tiedostoon
- ▶ "Moduulia voi jopa ajatella luokan kaltaisena elementtinä"
- ▶ Esim. tiedostot lista.h ja lista.c
 - § lista.h –tietorakenteiden kuvaus ja funktioiden esittelyt
 - § lista.c –funktioiden toteutukset ja omien muuttujien esittelyt

Moduulit: esittely vs. toteutus

Moduulilla on aina esittely otsikkotiedostossa (*.h) ja toteutus erillisessä ohjelmatiedostossa (*.c)

Esimerkki: LINUXin prosessilista

- ▶ Linuxissa on abstrakti tietorakenne kahteen suuntaan linkitetty lista (käytetään mm. prosessin kuvaajille)
- ▶ Listalle on määritelty omat käsittelyrutiinit (funktioita ja makroja)
 - § `list_add(n,h)`, `list_add_tail(n,h)`
 - § `list_del(p)`
 - § `list_empty(p)`, `list_entry(p,t,f)`
 - § `list_for_each(p,h)`
- ▶ Prosessilistan omat makrot: `SET_LINKS`
`REMOVE_LINKS` (kts. `www-sivu`
<http://lxr.linux.no/source/include/linux/list.h>)

Muuttujien määrittelyt ja näkyvyysäännöt

```
#include <stdio.h>
/* globaalit muuttujat tänne*/
double tulos;
int main(int argc, char** argv)
{
    /* funktion muuttujat tänne */
    int i;
    for (i=0; i < 20; i++) {
        /* Lohkon muuttujia */
        int j;
        j = i*4;
    }
    return 0;
}
```

- ▶ Lohkon sisäiset muuttujat
 - § Määritellään lohkon alussa
 - § Eivät näy lohkon ulkopuolelle
 - § Arvo ei säily kutsukerrasta toiseen
 - § Lohko on mikä tahansa aaltosulkujen { } kattama ohjelman osa
 - § Funktiokin on lohko
- ▶ Globaalit muuttujat
 - § Määritellään funktioiden ulkopuolella
 - § Näkyvät myöhemmin määritellyille funktioille
 - § Arvo säilyy suorituksen ajan

Poikkeamat näkyvyysäännöistä: Viittaaminen muualla määriteltyyn – extern

```
int i;  
static int si;  
extern int ei;  
void f() {  
    int fi;  
    static int sif;  
    extern int eif; /* vältä tätä! */  
}  
void g();  
static void h();  
int eif; /* määritelty vasta täällä */
```

- ▶ Määrittely on tällöin
 - § tyypillisesti jossain toisessa tiedostossa tai kirjastossa
 - § Samassa tiedostossa, mutta myöhemmin
- ▶ Vältä käyttöä!!
- ▶ Pyri määrittelemään muuttujat mahdollisimman paikallisesti, ja ainakin yhden tiedoston sisällä

Poikkeamat säilyvyysäännöistä: Funktion sisäinen muuttuja pysyväksi ja piiloon - static

```
int i;  
static int si;  
extern int ei;  
void f() {  
    int fi;  
    static int sif;  
    extern int eif; /* vältä tätä! */  
}  
void g();  
static void h();  
int eif; /* määritelty vasta täällä */
```

- ▶ 'static' määreellä muuttujan arvo säilyy suorituskerrasta toiseen.
- ▶ Toisaalta 'static' määre rajoittaa kyseisen muuttujan tai funktion (eli tunnuksen) näkyvyyttä. Sitä ei voi tämän jälkeen käyttää muista tiedostoista käsin. (Vrt. javan private)

Muuttujien sijoittelu muistiin

- ▶ Extern määre kertoo kääntäjälle, että tässä kohtaa muuttujalle ei tarvitse varata tilaa, koska muuttuja on määritelty muualla
- ▶ Static määre kertoo kääntäjälle, että paikalliselle muuttujalle on varattava tilaa pinon ulkopuolelta, koska arvon pitää säilyä
- ▶ Register määre kertoo kääntäjälle, että muuttujaa käytetään niin paljon, että sille kannattaisi varata oma rekisteri prosessorilta tässä lohkoissa
- ▶ Muuttujan esittely ilman määrettä, ns. automaattinen tilanvaraus
 - § globaaleille muuttujille tilanvaraus käännoaikana
 - § paikallisille muuttujille tilanvaraus pinosta suoritusajana

Rekursio

- ▶ Rekursiivinen funktio kirjoitetaan c:ssä ihan niin kuin muissakin kielissä
- ▶ Rekursion pysäyttämiseksi on rekursiivisen kutsun oltava jollakin tavalla ehdollinen.

```
int digits ( int n) {  
    if (n <= 0)  
        return 0;  
    if (n/10 == 0)  
        return 1;  
    return 1 + digits (n/10);  
}
```

```
int digits ( int n) {  
    int count =0;  
    if (n <= 0)  
        return 0;  
    do { count ++;  
        n /= 10;  
    } while ( n!=0);  
    return count;  
}
```

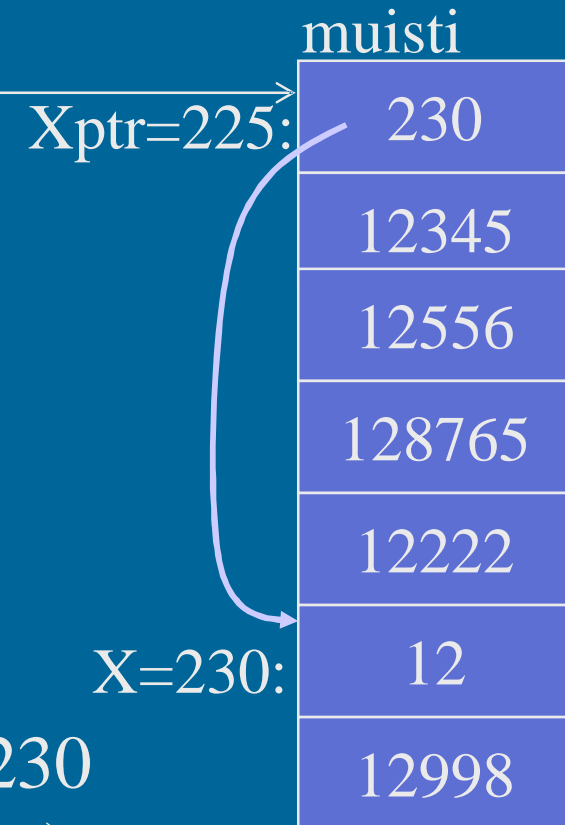
Osoittimet (pointers)

- ▶ Osoitin on muuttuja, jonka arvona on toisen muuttujan osoite.
- ▶ Osoittimien käyttö perustuu siihen, että useimpien tietokoneiden muisti voidaan kuvata ikään kuin valtavana yksiulotteisena taulukkona. Kaikki ohjelmat ja data sijaitsevat tässä taulukossa.
- ▶ Osoitin on oikeastaan indeksi johonkin kohtaan muistia.
- ▶ Osoitinmuuttuja on eräänlainen viitta, jonka avulla päästään käsiksi toiseen muuttujaan.
- ▶ Vrt. Javan olioviite (joka oikeastaan on osoitin)

Tieto ja sen osoite (3)

```

Xptr DC 0
X    DC 12
LOAD R1, =X    ; R1 ← 230
STORE R1, Xptr
LOAD R2, X     ; R2 ← 12
LOAD R3, @Xptr ; R3 ← 12
  
```


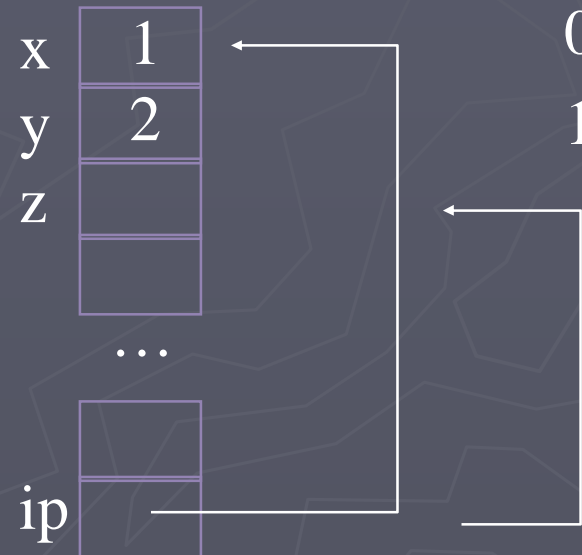
- Muuttujan X osoite on 230
- Muuttujan X arvo on 12
- Osoitinmuuttujan (pointterin) $Xptr$ osoite on 225
- Osoitinmuuttujan $Xptr$ arvo on 230
 - jonkun tiedon osoite (nyt X :n osoite)
- Osoitinmuuttujan $Xptr$ osoittaman kokonaisluvun arvo on 12

C-kieli: $Y = *ptrX$ /* ei prtX:n arvo, mutta ptrX:n osoittaman muuttujan arvo */

KOODI ESIMERKKI:

```
int main(int argc, char**  
argv)  
{  
  int x=1, y=2, z[10];  
  int *ip;  
int *p, q;  
  int *r, *s;  
  
  ip = &x;  
  y = *ip; /* y = x =1 */  
  *ip = 0; /* x = 0 */  
  ip = &z[0];  
}  
  
double atof(char *string);
```

HUOM: p on osoitin ja q
tavallinen kokonaisluku

Funktion parametrina osoitin on
erittäin tavallinen

Viiteparametrit

- ▶ Välitetään muuttujan osoite (eli viite), jos funktion pitää muuttaa muuttujan arvoa
- ▶ Funktion esittelyssä muodollinen parametri on osoitin

```
§ void lue_muuttujaan (int *luku);
```

- ▶ Funktion kutsussa todellisena parametrina välitetään muuttujan osoite

```
§ lue_muuttujaan (&x);    (kun int x;)
```

```
§ lue_muuttujaan (ptr);   (kun int *ptr;)
```

Viiteparametrin käyttö

- ▶ Esimerkkejä: funktion oma paluuarvo on tieto tehtävän onnistumisesta, tulos parametrissa

```
/* Lue korkeintaan n merkkiä
 * Palauta merkin c esiintymisten lukumäärä
 * Paluuarvona onnistumistieto!
 */
```

```
int readIt(int n, char c, int *occurrences);
```

```
/* Palauta lukujen n ja m summa ja tulo */
int compute(int n, int m,
            int *sum, int *product);
```

Kirjoita

funktio

Vaihteleva parametrimäärä (vrt. printf, scanf)

- ▶ Vähintään yksi nimetty ja tyypitetty parametri, loput kolme pistettä
- ▶ Parametrien käsittely (va_list, va_start, va_arg)

```
#include <stdarg.h>
/* return a product of double arguments */
double product(int number, ...) {
    va_list list;
    double p;
    int i;
    va_start(list, number);
    for(i = 0, p = 1.0; i < number; i++)
        p *= va_arg(list, double);
    va_end(list);
    return p;
}
```

Parametrilistan **tyyppi**

AINA: Haetaan nimetty

Haetaan seuraava

HUOM: Ei autom.
tyyppimuunnoksia

Vaihteleva parametrimäärä

▶ OIKEIN: `product(2, 2.0, 3.0) * product(1, 4.0, 5.0)`

▶ VÄÄRIN: `product(2, 3, 4)`

Miksi?

▶ Vaihtelevassa parametrilistassa EI voi tehdä automaattista tyyppimuunnosta, kun tyyppi ei ole tiedossa käännoaikana!

Funktio-osoittimet

- ▶ Vaikka funktiot eivät ole muuttujia, niin niilläkin on osoite muistissa (kts. esim. TTK-91 konekieli). Tähän osoitteeseen voi viitata funktio-osoittimen avulla.
- ▶ Osoitin määritellään seuraavasti
paluutyyppi (*nimi) (parametrilista);
`int (*lfptr) (char[], int);`
`lfptr = getline;`
`/* kun int getline(char s[], int len); */`
- ▶ Funktio-osoittimen avulla voidaan eri kutsukerroilla kutsua eri funktiota. Näin voidaan rakentaa yleisiä aliohjelmia. (Esim. `stdlib.h`:ssa on funktio `qsort`, joka saa parametrina järjestysfunktion)

Funktio-osoittimien käyttö parametrina

- ▶ Funktioita voi kutsua useita kertoja
- ▶ Funktion paluuarvo ja parametrilista on tyypitetty
- ▶ Geneerisissä tietorakenteissa ja niiden käsittelyrutiineissa käytetään usein tyypittömiä parametreja ja paluuarvoja:
 - § Yleiskäyttöisempiä rutiineja, mutta paljon enemmän virhemahdollisuuksia
- ▶ Usein alkion sisältöä käsittelevä funktio välitetään funktioparametrina

Esimerkki funktiotietue (kts. include/linux/quota.h)

```
231 /* Operations which must be implemented by each quota format */
232 struct quota_format_ops {
233     int (*check_quota_file)(struct super_block *sb, int type);
        /* Detect whether file is in our format */
234     int (*read_file_info)(struct super_block *sb, int type);
        /* Read main info about file - called on quotaon() */
235     int (*write_file_info)(struct super_block *sb, int type);
        /* Write main info about file */
236     int (*free_file_info)(struct super_block *sb, int type);
        /* Called on quotaoff() */
237     int (*read_dqblk)(struct dquot *dquot);
        /* Read structure for one user */
238     int (*commit_dqblk)(struct dquot *dquot);
        /* Write structure for one user */
239     int (*release_dqblk)(struct dquot *dquot);
        /* Called when last reference to dquot is being dropped */
240 };
```